

ISTORIE

CONTEMPORANĂ

Coenraad Frederik Stork s-a născut în 1928, la Bussum, în Olanda, într-o familie din clasa de sus. A studiat la Universitatea din Leyda, iar apoi a intrat în diplomatie, îndeplinind misiuni în diverse capitale ale lumii: Bagdad, Pretoria, Paris, Buenos Aires, Helsinki, Londra. Și-a reprezentat țara, în calitate de ambasador, la Havana, în Cuba lui Castro, între 1982 și 1987, și la București, din 1988 până în 1993, când s-a pensionat. A avut întotdeauna o atracție pentru literatură, artele frumoase și, astfel, pentru mediile cultural-artistice, pe care, chiar și constrâns de rigorile conduitei diplomatice și de adversitatea regimurilor politice din țările în care a fost în misiune diplomatică, le-a sprijinit din toată inima. Este membrul unor institute de cercetare, al Comitetului Olandez Helsinki (Dutch Helsinki Committee – N.H.C.), organism al grupului pentru drepturile omului, și al Fondului Central și Est European de Proiecte de Carte (Fund for Central and East European Book Projects), cu sediul la Amsterdam. A contribuit, în România, la înființarea Institutului Român de Istorie Recentă. Despre anii petrecuți la București vorbește cu multă simpatie și umor în volumul *Cel mai iubit dintre ambasadori. Coen Stork în dialog cu Gabriel Andreescu*, All, București, 1993. În 2012, un alt volum, semnat de Peter Henk Steenhuis, *De rode ambassadeur. Coen Stork: diplomaat van Pretoria tot Boekarest*, Athenaeum-Polak & van Gennep, Amsterdam, reia datele semnificative ale carierei sale de ambasador al democrației.

Cătălin Strat s-a născut în 1973. A absolvit Istoria, la Universitatea din București, în 1996. În 1999 a scris o disertație pe tema propagandei comuniste din România, în cadrul unui masterat de istoria imaginarului și a mentalităților. A publicat studii, articole și recenzii în *Arhivele totalitarismului*, precum și în revistele *Cuvântul*, *Curierul românesc*, *Dosarele istoriei*. Din 1999 s-a ocupat, ca redactor, de manuale școlare și de cărți pentru copii la Editura Humanitas Educațional, apoi, din 2007, la Editura Humanitas, de cărțile de istorie. În 2004, împreună cu Doina Jela și Mihai Albu, a publicat la Humanitas volumul *Afacerea Meditația Transcendentală*, iar în 2006, împreună cu Sorin Oane, un manual de istorie pentru liceu.

DOSARUL DE SECURITATE AL UNUI AMBASADOR: COEN STORK

Prefață de
DENNIS DELETANT

Selecție de documente,
prezentare și note de
CĂTĂLIN STRAT

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Iuliana Glăvan, Elena Dornescu
DTP: Corina Roncea, Dan Dulgheru

Tipărit la Fedprint

© HUMANITAS, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Dosarul de securitate al unui ambasador: Coen Stork
ed.: Cătălin Strat; pref.: Dennis Deletant. – București: Humanitas, 2013
Index
ISBN 978-973-50-3961-5
I. Strat, Cătălin (ed.)
II. Deletant, Dennis (pref.)
341.7(492) Stork, C.
929 Stork, C.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Documentele din această carte au fost alese din cele trei volume ale dosarului de urmărire informativă deschis lui Coenraad Stork în primăvara anului 1988. Abia venit la București, în calitate de ambasador al Regatului Țărilor de Jos, el i-a uimit cu dezinvoltura sa, neobișnuită la un diplomat, mai ales unul acreditat într-o țară socialistă, pe oficialii români, printre care și oamenii Securității, care îl suspecta de spionaj. A fost repede „dat în lucru” la Direcția a III-a, Contraspionajul. Indicativele din antetul unor documente arată că informațiile proveneau și de la alte direcții și unități speciale ale Securității care se ocupau cu filajul persoanelor, interceptarea convorbirilor telefonice și a corespondenței. Apar și note de convorbire și rapoarte din ministerele ori din instituțiile culturale pe care Coen Stork le-a vizitat. Așadar, printr-o imensă și costisitoare desfășurare de forțe, Securitatea ajunsese, în decembrie 1989, să-i cunoască destul de bine preocupările, stilul de lucru și prietenii români. Avea deja un profil, iar pe baza lui urzea o acțiune de compromitere, prin care regimul de la București căuta să scape de incomodul și curiosul diplomat occidental.

Coen Stork a avut însă „șansa” de a petrece la București ultimii doi ani ai regimului comunist și de a cunoaște de multe ori nemijlocit situația politică și economică a României. Era protejat, dar și constrâns de prevederile Convenției de la Viena privind statutul personalului diplomatic din 1961, ratificată de România în 1968. Însă cetățenii români trebuiau să se supună

unei legislații insuportabile: Legea nr. 23/1971, H.C.M. nr. 18/1972, H.C.M 19/1972, care reglementau problema apărării secretului de stat și modul de stabilire a relațiilor cu străinii, Legea nr. 25/1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România. Decretul Consiliului de Stat nr. 408 din 26 decembrie 1985 privind unele măsuri referitoare la apărarea secretului de stat și la modul de stabilire a relațiilor cu străinii relua într-o formă și mai apăsătoare vechile restricții și dădea dreptul Securității să-și trimită ofițerii dintr-o unitate special creată – U.M. 0500/A – în toate instituțiile centrale statului sub acoperirea unor responsabili cu protocolul sau cu biroul de documente secrete, îngreunând astfel și libertatea de mișcare a diplomaților străini¹.

Principiul de editare a fost simplu, bazat pe transcrierea integrală. Ordinea este cea din dosar, care aproape fără greș este și cea cronologică. Uneori, data s-a stabilit coroborând informațiile din document și a fost semnalată, între paranteze pătrate, la începutul prezentării sintetice. Greșelile de exprimare și de dactilografiere au fost de cele mai multe ori îndreptate tacit, dacă astfel nu se modifica sensul documentului. Notele marginale, însemnările și rezoluțiile diferitelor persoane din aparatul de securitate au fost reproduse în note de subsol. Au fost semnalate și lacunele, cuvintele ilizibile și porțiunile anonimizate de C.N.S.A.S. Dacă s-a considerat strict necesar, referirile la evenimente, acte normative, publicații și persoane de la sfârșitul anilor 1980 au fost explicate, apelând la diverse surse, în note de subsol.

Editorul acestor documente le mulțumește doamnei Dana Crișan și domnului Răzvan Brăileanu. Nu în ultimul rând, domnului Coen Stork.

1. O excelentă prezentare a legislației privind secretul de stat și regimul relațiilor cu străinii, în Alina Ilinca, Liviu Marius Bejenaru, „Secreto-manie și controlul informațiilor în România socialistă (1965–1989)“, http://www.cnsas.ro/documente/istoria_comunism/studii_articole/activitati_plan_intern/Secretomanie%20si%20controlul%20informatiilor.pdf (accesat în 12 iunie 2012).

DOCUMENTE

1. 5 iunie 1988. Raport întocmit de locotenentul Dragomir Constantin cu propunerea de deschidere a dosarului de urmărire informativă a lui Stork Coenraad, ambasadorul Olandei la București, cu numele conspirativ „STAN“.

– 3111/DC/ –

Strict secret

Ex. unic

Aprob

5.06.1988¹

RAPORT

privind pe STORK COENRAAD, ambasadorul Olandei
la București, conspirativ „STAN“

„STAN“, în vârstă de 59 de ani, este ambasadorul Olandei la București din data de 3 februarie 1988. Are reședința în strada Atena nr. 20. Anterior a fost ambasador în Cuba, după ce, începând din 1959, a îndeplinit diferite funcții la misiunile diplomatice ale țării sale din Bagdad, Pretoria, Paris, Madrid, Buenos Aires, Helsinki și Londra.

Este căsătorit, soția sa este de profesie fotograf și locuiește în continuare la Londra împreună cu doi dintre cei trei fii rezultați din căsătoria lor. Își vizitează soțul pe perioade scurte.

Din măsurile specifice întreprinse pentru cunoașterea și controlarea activității au fost obținute date care relevă preocupări de natură informativă ale lui „STAN“, îndeosebi pentru obținerea de informații din domeniul social-politic și din sfera comerțului exterior, astfel:

1. Încă de la data sosirii în țara noastră s-a dovedit foarte activ în realizarea unor contacte diplomatice participând până în prezent la toate acțiunile protocolare organizate de alte misiuni diplomatice la care a fost invitat.

1. Dată scrisă de mână. Urmează semnătură olografă a locotenent-colonelului Emil Rădulescu, locțiitorul șefului Direcției a III-a Contraspionaj din D.S.S.

Analizând frecvența relațiilor cu personalul diplomatic străin, în special cu ambasadorii R.F. Germania și Marii Britanii, a rezultat în mod evident interesul acestora pentru folosirea obiectivului în realizarea unor scopuri informative. Așa se explică și intervenția făcută de obiectiv cu ocazia vizitei de prezentare la Ministerul Afacerilor Externe din ziua de 9 februarie a.c., când a solicitat să i se precizeze poziția și alte reacții ale oficialităților române privind demersul diplomatului vest-german în legătură cu situația cetățenilor români care au întâmpinat unele dificultăți în ultimul timp, în ce privește primirea de „ajutoare” din străinătate.

2. Manifestă un interes deosebit pentru crearea de relații neoficiale în rândul cetățenilor români, îndeosebi din domeniul artei și culturii. În acest sens folosește intens acțiunile protocolare de la alte ambasade la care sunt invitați autohtoni, ocazii când, sub pretextul dorinței de a cunoaște arta și cultura românească, în mod insistent contactează persoane care lucrează în aceste domenii, și acționează pentru permanentizarea legăturilor cu unele dintre ele.

De asemenea, în ultimul timp, vizitează la domiciliu unele din aceste persoane sau le invită la reședința sa, unde poartă discuții îndelungate. Printre cetățenii români pe care îi cultivă insistent în acest mod se află scriitorul MIRCEA DINESCU și criticul de artă DAN HĂULICĂ, cunoscuți cu probleme pe linie de securitate și lucrați activ pe profilul informațiilor interne, precum și alte elemente cunoscute cu atitudini și manifestări necorespunzătoare.

Semnificativ în acest sens este și contactul realizat de ambasador în ziua de 25 aprilie a.c. cu CELAC MARIANA (soția lui MIHAI BOTEZ). Contactul a fost facilitat de DINESCU MIRCEA, la domiciliul socrilor săi din București.

3. „STAN” este deosebit de activ pe linia realizării de contacte cu comercianții olandezi care ne vizitează țara, aspect cu totul nou în ce privește atitudinea ambasadei față de această

categorie de conaționali. În contactele cu aceștia îi exploatează informativ, la reședința sau la sediul ambasadei.

Cu prilejul vizitelor de prezentare la ministere românești a rugat partea română să sugereze comercianților olandezi cu care are legături să viziteze ambasada Olandei la București, afirmând că dorește să impulsioneze dezvoltarea relațiilor comerciale bilaterale.

De asemenea, cu prilejul vizitelor oficiale amintite a încercat să culegă informații din domeniul economic, sub pretextul „documentării” sale.

4. Un alt aspect desprins din activitatea obiectivului este atenția deosebită pe care o acordă contactelor cu ziariștii olandezi care ne vizitează țara în mod oficial sau sub acoperire turistică. În afara schimbului de informații pe care îl realizează cu prilejul acestor contacte, datele obținute din controlul ziariștilor respectivi au relevat faptul că „STAN” le facilitează transportul prin curierul diplomatic al materialelor cu conținut ostil obținute de aceștia pe perioada șederii lor în țara noastră. Așa se explică faptul că, deși au existat date certe că ziariștii olandezi GELEIJNSE JOHANNES ȘI SCHMITZ LAMBERTUS care ne-au vizitat țara în perioada 3–14 februarie a.c. au efectuat filmări și fotografieri ale unor aspecte negative, la controlul vamal executat asupra lor la ieșirea din țară nu a fost descoperit nici un material (notițe, filme sau casete) de acest gen.

5. Din studiul fișei postului de pază C.D. de la reședință și domiciliu, precum și din informațiile obținute prin rețeaua informativă rezultă că obiectivul face frecvente deplasări atât în timpul programului de lucru, cât și după acesta, neînsoțit, pe jos, cu bicicleta sau folosind mijloace de transport în comun.

Din informații obținute pe mai multe linii rezultă că în timpul acestor deplasări realizează contacte atât cu cetățeni români, cât și cu cetățeni străini. Cu prilejul unei astfel de deplasări a realizat în oraș, în ziua de 30 aprilie a.c., un contact suspect cu cetățeană austriacă WEYR TEODORA DOMINIQUE, cores-

pondentă a Agenției „Associated Press“, aflată în țara noastră în perioada 26 aprilie–1 mai a.c. pentru documentare.

6. Recent, U.M. 0195 ne-a comunicat că dețin [sic!] date verificate din care rezultă că obiectivul a primit din S.U.A., pe adresa sa din Olanda, un colet conținând 98 exemplare din publicația *Agora*² lucrare ce cuprinde articole cu conținut ostil la adresa țării noastre, editată de un grup de „dezidenți“ [sic!] români printre care DORIN TUDORAN, MIHAI BOTEZ, PAUL GOMA și alții.

Nu se dețin date ce urmează să facă ambasadorul cu materialele respective. E de presupus că va încerca să le introducă și difuzeze în R.S. România.

7. Informațiile obținute până în prezent cu privire la atitudinea și comportarea sa în cadrul ambasadei, în special în relațiile cu ceilalți diplomați și personalul autohton, confirmă suspiciunea că obiectivul are sarcini informative. Astfel, din afirmațiile celorlalți diplomați olandezi rezultă că pe obiectiv îl interesează mai mult relațiile cu oamenii și viața culturală decât „birocrăția“ strictă a notelor de la ambasadă. În consecință a transferat toate problemele curente ale ambasadei primului secretar „DATCU“.

Are un stil de lucru lejer, nu este formalist și nici protocolar.

8. Despre mijloacele și metodele folosite pentru culegerea informațiilor, până în prezent a rezultat cu certitudine că utilizează schimbul de informații cu ceilalți diplomați, în special cu ai statelor membre N.A.T.O., precum și exploatarea informativă a cetățenilor români și a celor olandezi în cadrul acțiunilor protocolare la care participă sau meselor organizate la reședință.

Deși nu au fost obținute informații certe din care să rezulte că ar folosi în activitatea de culegere de informații agentura și

2. *Agora* – revistă alternativă de cultură, publicată sub egida Foreign Policy Research Institute, sub direcția lui Dorin Tudoran, în Statele Unite ale Americii, Philadelphia, Pennsylvania, între 1988 și 1993.

nici despre mijloacele de legătură, faptul că face dese deplasări singur, pe jos sau folosind mijloace de transport în comun, creează suspiciuni de legătură personală conspirată sau impersonală.

Având în vedere cele raportate,

PROPUNEM:

– Să se aprobe deschiderea dosarului de urmărire informativă „STAN“ asupra diplomatului olandez STORK COENRAAD FREDERIK.

În cadrul dosarului vor fi rezolvate următoarele sarcini:

1. Stabilirea tematicii informațiilor căutate de obiectiv, precum și a mijloacelor și metodelor folosite în această activitate.

2. Identificarea tuturor relațiilor în rândul cetățenilor români, clarificarea naturii acestor relații și documentarea legăturilor de interes operativ.

3. Prevenirea difuzării de materiale cu conținut ostil unor cetățeni români.

4. Documentarea legăturilor obiectivului cu DAN HĂULICĂ și DINESCU MIRCEA, aflați în preocupările altor unități, împreună cu care se va coopera atât pentru clarificarea naturii contactelor, cât și pentru prevenirea racolării elementelor în cauză și angrenării lor în acțiuni ostile țării noastre.

Măsur:

1. Potențialul informativ existent în cadrul obiectivului „Oana“ va fi instruit și dirijat în mod diversificat pentru a ne furniza informații despre activitatea și comportarea obiectivului la locul de muncă și la reședință.

În mod deosebit sursele „Daniela“, „Valter“, „Bănățeanu“ și „Cornelia“ vor fi instruite pentru a ne semnală următoarele:

– întâlnirile obiectivului cu cetățeni români și străini la reprezentanță, reședință sau în alte locuri și medii;

– mesele și recepțiile organizate sau la care este invitat;

– preocupările și intențiile obiectivului în legătură cu sarcinile de serviciu, datele și informațiile ce îl interesează;

– relațiile cu ceilalți diplomați în special cu „DATCU“;

Termen: permanent

Răspunde: Lt. Dragomir C-tin și
cpt. Ghiță Virgil³

2. Sursa „Bănățeanu“ va fi instruit ca săptămânal să ne semnaleze toate deplasările zilnice ale obiectivului de la ambasadă, locurile și mediile frecventate în aceste perioade.

În mod deosebit va fi instruit asupra modalității de acțiune în situațiile când i se va cere să-l conducă în localuri publice sau să viziteze anumite adrese din București.

Termen: permanent

Răspunde: Lt. Dragomir Constantin

3. Sursa „Mona“ va fi instruită să ne furnizeze informații despre activitatea obiectivului la reședință, interesând în mod deosebit:

– întâlnirile obiectivului cu cetățeni români și străini, scopul prezenței acestora și durata șederii, obținerea de detalii care să faciliteze identificarea lor;

– obținerea de notițe și însemnări ale obiectivului;

– stabilit materialele cu conținut ostil ce le deține;

Termen: permanent

Răspunde: Lt. Dragomir C-tin

4. Verificarea tuturor relațiilor obiectivului în rândul cetățenilor români identificați în caz și urmărirea evoluției legăturilor cu aceștia în scopul clarificării naturii legăturilor, precum și pentru studierea posibilităților folosirii unora dintre aceștia în interes operativ. De asemenea, direct sau în cooperare cu alte unități, se va urmări descurajarea unora dintre aceștia de a permanentiza legături cu obiectivul.

3. În dreptul paragrafului cu măsura 1, însemnarea de mână „Da“. La fel și în dreptul paragrafelor cu măsurile 2, 3, 4, 7, 8, 11. În dreptul paragrafelor cu măsurile 5, 6 și 10, însemnarea de mână „Nu“. Paragraful cu măsura 9 nu are în dreptul său nici o însemnare.

Termen: 30 iunie 1988

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

5. Sursa „Adrian“, față de care obiectivul a manifestat interes, va fi instruită pentru a-i câștiga încrederea și a permanentiza legături în scopul stabilirii preocupărilor personale, identificării unor relații în rândul altor cetățeni români și, eventual, a informațiilor căutate.

Termen: 30 septembrie 1988

Răspunde: cpt. Ghiță Virgil

6. În colaborare cu Direcția I și Securitatea Municipiului București, vor fi clarificate natura relațiilor obiectivului cu cetățenii români DAN HĂULICĂ și MIRCEA DINESCU. În acest sens vor fi studiate posibilitățile controlării prin mijloace speciale a contactelor ce le vor realiza la reședință.

Termen: 30.06.1988

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

cpt. Ghiță Virgil

7. Având în vedere desele deplasări ale obiectivului efectuate în timpul programului, cât și după terminarea acestuia, va fi pus în filaj continuu pentru a-i stabili activitatea și comportarea, identificarea relațiilor și adreselor vizitate, a locurilor și mediilor frecventate și documentarea momentelor operative.

Termen: 30.09.1988

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

8. Având în vedere faptul că „STAN“ manifestă interes pentru a contacta cetățeni olandezi care ne vizitează țara în diferite scopuri, cu sprijinul U.M. 0672/7⁴ vor fi instruiți subofițerii aflați în postul de pază „Oana“ pentru a ne semnală operativ

4. U.M. 0672, unitatea specială de filaj a Securității.

prezența acestora, urmând a fi întreprinse măsuri în scopul clarificării naturii acestor contacte.

Termen: permanent

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

9. Folosirea mijloacelor speciale T.O. tip I.D.E.B. pentru controlarea întâlnirilor în localuri publice ale obiectivului cu legăturile și relațiile sale în rândul cetățenilor români și străini.

Termen: când este cazul

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

10. Întrucât U.M. 0544 dispune de posibilități informative în caz, se va colabora cu această unitate în scopul cunoașterii preocupărilor personale, a intențiilor și informațiilor ce îl interesează și eventual identificarea unor noi relații în rândul cetățenilor români și străini, precum și pentru exercitarea unor acțiuni de influență asupra obiectivului pentru promovarea intereselor țării noastre în unele domenii.

Termen: 30 septembrie 1988

Răspunde: cpt. Ghiță Virgil și
mr. Cârâc Gheorghe

11. Pentru a preveni introducerea în țară a materialelor cu conținut ostil pe care recent le-a primit pe adresa sa din Olanda, cu sprijinul Direcției a II-a vor fi controlate toate trimiterile de colete din această țară pe adresa ambasadei sau a reședințelor diplomaților olandezi aflați la post în R.S. România.

Tot în acest scop vor fi folosite posibilitățile U.M. 0647 și ale U.M. 0200.

Toate sursele de la reședință și ambasadă vor fi instruite să semnaleze operativ orice însărcinare din partea ambasadorului sau altor diplomați olandezi de a pune în circuitul poștal colete, pachete, scrisori etc. destinate unor cetățeni români din București sau provincie.

Termen: permanent

Răspunde: Locot. Dragomir C-tin

În funcție de evoluția situației operative în caz, prezentele
măsuri vor fi completate.

Locot. Dragomir Constantin

DE ACORD

ȘEFUL SERVICIULUI

maior, Cârâc Gheorghe

DC/MC

ex. unic

rd. 750/1988

*A.C.N.S.A.S., fond informativ, dosar nr. 16809,
vol. I, ff. 1—4 verso.*

Cuprins

Prefață
de *Dennis Deletant* / 5

Nota editorului / 17

Abrevieri / 19

DOCUMENTE / 21

Indice de nume / 493